

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ

У широкому розумінні національна безпека України – це відсутність будь-яких загроз правам і свободам людини, базовим цінностям суверенної держави, а також спосіб самозбереження народу, який досяг рівня організації у формі незалежної держави. Цей спосіб уможливує його державно-організоване існування і вільний саморозвиток, надійний захист від зовнішніх і внутрішніх загроз. У такому розумінні національну безпеку України можна визначити як систему державно-правових та суспільних гарантій, що забезпечують стабільність життєдіяльності та розвитку державноорганізованого народу України загалом, а також кожного громадянина держави окремо.

У будь-якому випадку безпека ніколи не буває повною і всеосяжною, безпека – це той рівень небезпек, з яким можна погодитись державі і суспільству в конкретно-історичних умовах, які не підривають стабільності життєдіяльності і його базові цінності. У такому контексті, відповідно до пропозицій "Фонду національної міжнародної безпеки" національну безпеку слід визначати як систему державних та суспільних гарантій, що забезпечують стабільний розвиток нації, захист базових цінностей та інтересів, джерел духовного і матеріального добробуту від зовнішніх та внутрішніх ворогів. *Екологічна безпека є компонентом національної безпеки, що гарантує захищеність життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави та довкілля від реальних чи потенційних загроз, що їх створюють природні чи антропогенні чинники. До того ж, екологічна складова кожного із зазначених видів безпеки може стати тим інтегратором, що об'єднає їх у систему національної безпеки, допоможе знайти їх оптимальне співвідношення в цій системі. Більше того, сьогодні вже не викликає сумніву, що будь-який аспект національної безпеки, будь-то економічний, технологічний чи оборонний втрачає свій сенс у разі непридатності довкілля для життя і діяльності людини. Через те екологічну безпеку слід розглядати не як одну із складових національної безпеки суспільства, а як інтегратор, який здатний, з одного боку, консолідувати суспільство, а з іншого – забезпечити його прогресивний поступ [1с.15].*

На сьогодні характер надзвичайних ситуацій почав різко змінюватися, небезпеки і загрози стають тісніш взаємопов'язаними, дослідження їх дедалі більше переходить у міждисциплінарну площину. Ризик природних катастроф збільшується за рахунок антропогенної діяльності, яка є першопричиною багатьох природних катаклізм, що мали місце останнім часом. Серед таких: порушення природного стану у наслідок бойових дій на сході та південній частині країни. Зросли масштаби і кількість екологічних загроз і у військово-промисловому комплексі, в хімічній та нафтохімічній галузі тощо. Так, тільки за останні 7 місяців в Україні з вини людського фактору відбулося винищення підприємств різних видів промисловості, серед яких : *атомна електростанція, підприємства хімічної та металургійної промисловості, підприємства важкого машинобудування, склади небезпечних відходів (мінеральні добрива, пінополуретан, лакофарбові та паливно-мастильні матеріали та ін.), окрім того об'єкти сільського господарства та харчової промисловості. Зафіксовані пожежі на 27 нафтобазах, АЗС, сміттєзвалищах, є факти пошкодження об'єктів тепло- та водопостачання (каналізаційні насосні станції, фільтрувальні станції, водогони). Станом на сьогоднішній момент ворожі сили продовжує завдавати удари по критичній інфраструктурі прифронтових територій, тим самим ставить під загрозу техногенну безпеку України в цілому [2 с.15].*

Разом з тим посилюється синергійний характер дії небезпек. Масштаб, тяжкість економічних і соціальних наслідків надзвичайних ситуацій дедалі більшою мірою визначаються не тільки перебігом подій, а й станом суспільства загалом. Системна криза економіки України значно поглибила потенційну ураженість господарських, соціальних об'єктів, знизила рівень захищеності населення і територій, а розв'язана Російською Федерацією війна проти України посилила втрати виробничої інфраструктури, призвела до виснаження фінансової сфери, погіршення стану довкілля, ресурсних та соціальнодемографічних втрат та руйнування інфраструктури життєзабезпечення.

Відповідно до такого положення, стратегія регіонального та загальнодержавного розвитку має спрямовувати організацію інфраструктури відповідно до новітніх викликів і вимог безпеки життєдіяльності. Згідно з Законом України «Про стратегію національної безпеки України» [3] національна безпека України забезпечується шляхом проведення виваженої державної політики відповідно до прийнятих доктрин, стратегій, концепцій і програм у таких сферах, як політична, економічна, соціальна, воєнна, екологічна, науково-технологічна, інформаційна тощо.

Конкретні засоби і шляхи забезпечення національної безпеки України обумовлюються пріоритетністю національних інтересів, необхідністю своєчасних заходів, адекватних характеру і масштабу загроз цим інтересам, і мають ґрунтуватися на правових засадах. Юридичне закріплення провідних норм взаємодії людини і природи в системі екологічного права є основою їх легітимації та утворює правовий механізм екологічної безпеки. Основний закон України передбачає право кожного громадянина на безпечне для життя і здоров'я довкілля, закріплює за державою обов'язок у забезпеченні екологічної безпеки і підтриманні екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, збереження генофонду Українського народу, турбуватися про санітарно-епідемічне благополуччя громадян.

Список використаних джерел

1. Боков В.А. Основы экологической безопасности: Уч. пособие / В.А. Боков, А.В. Луцки. – Симферополь: СОНАТ, 1998. – 224 с
2. Євгенія Засядько. Месяц войны Преступления против окружающей среды. Українська правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2022/03/26/684714/> (дата звернення 22.03.2022р.).
3. Закон України "Про основи національної безпеки України" // Відомості Верховної Ради України. - № 39. - 26.09.2003